

Qaz təchizatının hüquqi tənzimlənməsi yenilənəcək

Xəbər verdiyimiz kimi, Milli Məclisin iyunun 13-də keçirilən iclasında "Qaz təchizatı haqqında" Azərbaycan Respublikası qanununun layihəsi müzakirə olunaraq birinci oxunuşda qəbul edilib. Qeyd edək ki, hazırda qüvvədə olan "Qaz təchizatı haqqında" qanun 1998-ci ildə qəbul olunub. Bəs bu sahədə yeni qanun layihəsinin hazırlanması hansı zərurətdən irəli gəlib və onun qəbulu nəyi dəyişəcək?

Bu suallarla Milli Məclisin Təbii ehtiyatlar, energetika və ekologiya komitəsinin sədri Sadiq Qurbanova müraciət etdik. Komitə sədri bildirdi ki, Azərbaycanda uğurla həyata keçirilən sosial-iqtisadi islahatlarda məqsəd milli iqtisadiyyatın davamlı inkişafını, onun maliyyə dayanıqlığının güclənməsini və sürətlə müasirləşməsini, müasir sosial-iqtisadi infrastruktur quruluşu proseslərinin sürətlənməsini, xalqın maddi rifahının yüksəlməsini və insan kapitalının davamlı inkişafını təmin etməkdədir. "Qaz təchizatı haqqında" yeni qanun layihəsi də "Azərbaycan Respublikasının energetika sektorunda islahatların sürətləndirilməsi haqqında" Azərbaycan Respublikası Prezidentinin 2019-cu il 29 may

tarixli 1209 nömrəli Sərəncamından irəli gələn tapşırıqların icrasını təmin etmək məqsədi daşıyır.

Yeni qanun layihəsinin hazırlanması zərurətinə gəldikdə Sadiq Qurbanov qeyd etdi ki, mövcud qanun qaz təchizatının yalnız ümumi çərçivəsini müəyyən edir və onun praktiki tətbiq zamanı sektorun müxtəlif iştirakçıları - nəql edən, paylayan, saxlayan və satan subyektlər arasında məsuliyyət həddinin kifayət qədər dəqiq aparılmadığı müşahidə olunurdu. Odur ki, ölkəmizin qaz təchizatı sistemində idarəetmənin beynəlxalq standartlara uyğunlaşdırılması və bu sahədə dayanıqlı, sabit, şəffaf və rəqabətli hüquqi mühitin formalaşdırılması məqsədilə belə bir qanun layihəsinin hazırlanması zərurəti yaranmışdı. Milli Məclisdə birinci oxunuşdan keçən yeni qanun layihəsində bütün bunlar, o cümlədən qaz təchizatı ilə bağlı yeni çağırışlar və tələblər nəzərə alınmışdır. Belə ki, layihədə hasilat, nəql, paylanma və satış funksiyalarının hüquqi ayrılığın təmin edilməsi, tariflərin hesablanması üçün şəffaf mexanizmlərin qurulması, mənzildaxili nasazlıqlar və texniki xidmət sahəsində müstəqil bazarın formalaşdırılmasının hədəflənməsi kimi məsələlər öz əksini tapıb. Layihə ilk dəfə olaraq "qaz nəqli sistem operatoru",

"qazpaylayıcı sistem operatoru" və "qazın saxlanması sistem operatoru" anlayışları qanunvericiliyə daxil edilir və bu subyektlərin səlahiyyət və öhdəliklərini konkretləşdirir. Bundan başqa, layihədə "tənzimləyici orqan" anlayışı da hüquqi səviyyədə müəyyən edilib. Bu orqana qaz təchizatı sahəsində icazələrin verilməsi, tariflərin tənzimlənməsi, sektor üzrə monitorinq və nəzarət, habelə mübahisələrin həlli kimi mühüm və kompleks səlahiyyətlər verilir. Qanun layihəsində tarif siyasəti də ayrıca və ətraflı şəkildə nəzərdə tutulur. Eyni zamanda kommersiya uçotu, texniki istismar, balanslaşdırma və itkilərin qarşısının alınması ilə bağlı mexanizmlər də layihədə öz əksini tapıb.

Layihədə dövlət siyasətinin əsas prinsipləri kimi - qaz təchizatının dayanıqlılığı, təhlükəsizliyi, etibarlılığı, səmərəliliyi, şəffaf idarəetmə və tənzimləmə, bərabər və ayrı-seçkiliyə yol verilməyən xidmət imkanları təsbit edilib. Əsas məqsəd enerji təhlükəsizliyini təmin etmək, istehlakçılarla təchizat subyektləri arasında balanslı və ədalətli münasibətlər qurmaqdır.

Sadiq Qurbanovun sözlərinə görə, "Qaz təchizatı haqqında" yeni qanunun qəbulu ilə qazın nəqli, paylanması, saxlanması, satışı, idxalı, istehlakı və qaz qurğularının istismarı ilə bağlı qaz

təchizatı subyektləri, istehlakçılar və qaz təchizatı sektorunda fəaliyyət göstərən dövlət orqanları arasında yaranan münasibətlər daha təkmil və müntəzəm şəkildə tənzimlənəcək və qaz təchizatının hüquqi, iqtisadi və təşkilati əsasları müəyyən ediləcək. O cümlədən qazın nəqli, paylanması, saxlanması, topdan satışı və idxalı, habelə pərakəndə satışı fəaliyyətlərinin həyata keçirilməsi məqsədilə müvafiq icra hakimiyyəti orqanının müəyyən etdiyi qurumun (SOCAR) tabeliyində ayrı-ayrı hüquqi şəxslərin yaradılması təmin ediləcək. Layihənin qəbul edilməsi ilə əlaqədar qaz təchizatı sahəsində mövcud olan qanunvericilik, o cümlədən hökumət tərəfindən təsdiq edilmiş qaydalar da yenilənəcək. Layihədə yer alan məsələlər həm də qaz təchizatı sektorunda inhisarçılığın qarşısının alınmasına, özəl investisiyaların təşviqinə, istehlakçı hüquqlarının qorunmasına xidmət edir.

Bütövlükdə "Qaz təchizatı haqqında" yeni qanun layihəsinin hazırlanması strateji əhəmiyyət daşıyan enerji sektorunun hüquqi tənzimlənməsi baxımından mühüm təşəbbüsdür və onun qəbulu respublikamızın qaz təchizatı sektorunda yeni mərhələnin başlanğıcı olacaqdır.

Rəşad CƏFƏRLİ,
"Azərbaycan"